

*Profesorul Mihai Pop și cercetarea
etnologică sibiană*

Surprinzător, numele profesorului Mihai Pop îmi evocă, întotdeauna, începuturile studenției, la Cluj – în ultima decadă a anilor '60 – și se leagă de primele noțiuni științifice moderne privind cultura și civilizația tradițională românească. Audiam, în fiecare săptămână, prelegerile de folclor literar ale profesorului Dumitru Pop, care zăbovea cu o reală plăcere asupra unor studii semnate de Mihai Pop. În același timp seminariile, conduse de profesorul Șeuleanu, acordau un loc distinct contribuțiilor de ultimă oră ale profesorului bucureștean, semnalând, nu o dată, modernitatea acestora, viziunea de tip holistic, tenta antropologică. Ba mai mult, tânărul nostru asistent îl considera nici mai mult, nici mai puțin decât creatorul de necontestat al școlii folcloristice postbelice, *creatorul școlii etnologice românești*, omul care, în ciuda izolării României – a racordat cercetarea etnologică românească la cea europeană.

Datorez, așadar, dascălilor mei clujeni apropierea timpurie de lucrările profesorului Mihai Pop, impresionat, cu siguranță, de claritatea limbajului și mai cu seamă de viziunea integratoare asupra culturii tradiționale românești, de modernitatea mesajului științific. Articolele programatice, publicate în acei ani – *Perspective în cercetarea poetică a folclorului* (în *Studii de poetică și stilistică*, București, 1966), *Caracterul formalizat al creațiilor orale* (în „Secolul 20”, nr. 5/1966) și *Metode noi în cercetarea structurii basmelor* (în „Folclor literar”, I/1967) au constituit, pentru mine, și pentru întreaga mea generație, cel dintâi contact cu școala structuralistă franceză (condusă de Claude Lévi-Strauss), cu teoria comunicațiilor, cu semiotica.

Pe *omul* Mihai Pop l-am cunoscut mai târziu, odată cu cele dintâi ediții ale colocviilor naționale ale cercurilor științifice studențești de folclor. Fluența frazei și modernitatea discursului, firescul și amabilitatea în relațiile cu ceilalți alcătuiau un personaj cu adevărat cuceritor. Nu avea nimic din dascălul sobru, rigid, „scorțos”, cu care era obișnuită generația mea. Generozitatea și charisma, aureolate de o nedezmintită autoritate științifică, se îmbinau, își dădeam mâna în modelarea unui dascăl de o factură aparte, pe care nu-l poți uita prea ușor.

O fotografie din 1971 surprinde participanții la cel de-al IV-lea Colocviu Național... strânși în jurul profesorului. Cu zâmbetu-i atât de caracteristic, tronează efectiv în centrul „artileriei folcloristicii românești”. Are alături pe Emilia Comișel, Dumitru Pop, Gh. Vrabie, Vasile Adăscăliței, colegi din alte centre universitare, asistenți și mai ales studenți, tineri ce bat, cu entuziasm și încredere, la porțile cercetării. Privită cu atenție fotografia reunește cel puțin trei generații (dacă nu patru!) de folcloriști. Alături de cei trei magiștri – *Mihai Pop, Gh. Vrabie și Emilia Comișel* – îi regăsim pe prof. *Dumitru Pop* de la Cluj, *Vasile Adăscăliței* de

la Iași, Pavel Ruxăndoiu de la București și Gabriel Manolescu de la Timișoara. Cea de-a treia generație e reprezentată de asistenții Nicolae Constantinescu, Ion Șeuleanu, V.T. Crețu și Gh. Oprea. Apoi studenții folcloriști între care pot fi recunoscuți câțiva dintre actualii cercetători și dascăli de folclor: Silviu Angelescu, Ion Viorel Boldureanu, Maria Murărescu, Crăciun Parasca și chiar Ioan Petru Culianu. Această imagine îți sugerează firescul, te lasă să înțelegi modul natural în care se trecea de la o generație la alta. Deoarece, trebuie să mărturisesc – sub oblăduirea Profesorului – nu s-a simțit, nu am simțit hiatusul, ruptura dintre generații. Grupul de studenți – spre exemplu – prezent la acest „Colocviu Național al Cercurilor Științifice Studentești de Folclor” (13–15 mai 1971) se constituie în ceea ce obișnuim să numim, cu un termen ușor demonetizat – pepiniera de cadre pentru instituțiile de cercetare, pentru muzee sau universități.

Acest fapt a fost posibil cred, și datorită triplei sale calități de *profesor titular* la Universitatea din București, de *redactor responsabil* al „Revistei de Etnografie și Folclor” și de *director* al „Institutului de Etnografie și Folclor” București – funcții care i-au permis, dincolo de cadrul ideal, de pârghiile eficiente de promovare a ideilor sale, să-și urmărească, să-și formeze și să-și stimuleze discipolii. Astfel studenții cu preocupări în domeniul cercetării etnologice puteau participa la cercetările organizate de „Institutul de Etnografie și Folclor” unde uceniceau pe lângă specialiști de marcă cu experiență îndelungată, pregătindu-se în acest mod, pentru o viitoare carieră în cercetare, sau chiar pentru un eventual debut în „Revista de Etnografie și Folclor”. De aici și până la conturarea *Școlii Mihai Pop* nu mai este decât un pas, pe care studenții l-au făcut ori de câte ori au avut prilejul, atrași îndeosebi, de viziunea modernă asupra culturii și civilizației tradiționale în care un ochi era îndreptat spre trecut, iar celălalt ațintit, întotdeauna spre viitor.

Mai târziu, după absolvirea facultății, l-am reîntâlnit la dezbaterile periodice (axate pe destinul culturii și civilizației tradiționale), organizate de dr. Cornel Irimie la Muzeul Tehnicii Populare din Sibiu, dar și în calitate de coordonator al unui proiect de cercetare a dansurilor și obiceiurilor de pe Valea Hârtibaciului finanțat de Comitetul de Cultură a Județului Sibiu,

materializat în volumul *Dansuri și obiceiuri de pe Valea Hârtibaciului* și a apărut la Sibiu în 1974. Fiecare întâlnire cu *Profesorul* era o adevărată sărbătoare: aceeași frază scânteietoare, același verb briliant menit a orienta și îndruma activitatea de cercetare. Recunoscut pe plan național (redactor-șef al „Revistei de Etnografie și Folclor”, director al „Institutului de Etnografie și Folclor”) și internațional (laureat al Premiului Herder, președinte al Societății Internaționale de Etnologie și Folclor), profesorul „oficia” cu același farmec, cu aceeași dăruire, cu aceeași noblețe de adevărat „lord al discursului etnologic”. În prezența sa totul părea posibil, simplu și ușor de împlinit. În câteva rânduri a fost oaspetele Festivalului „Cibinium” și al Asociației Folcloriștilor și Etnografilor din județul Sibiu, la sesiunile de comunicări științifice organizate în anii '80. Și-a mărturisit, nu o dată, simpatia și aprecierea față de locurile și oamenii Sibiului, aducându-le aminte că în anii '50, pe vremea când era director adjunct al Institutului de Folclor din București, a încercat să înființeze aici o secție, pornind de la potențialul de cercetare, de la resursele umane și materiale existente. Din corespondența cu membrii „Cercului Permanent de Studii și Cercetări Folclorice” de la Sibiu reiese că viitoarea secție a „Institutului de Folclor” urma să-și axeze activitatea pe conturarea identităților culturale ale sașilor și românilor din zonă, idee atât de actuală în contextul globalizării și a integrării europene. Emulația științifică din deceniile șapte și opt, apariția unor periodice cu profil etnologic în orașul de pe Cibin constituiau, în opinia profesorului, doar câteva din împlinirile unui centru universitar cu vechi și adânci tradiții umaniste. În interviurile acordate presei profesorul aprecia: „Puterea creatoare de artă a poporului din această zonă a depășit cu mult media creației populare, atât prin domeniile noi în care s-a manifestat, cât și prin concepția ce a stat la baza acestor manifestări și prin modurile în care câteva personalități excepționale au dat expresie artistică acestor concepții” (Cibinium '73). În ceea ce privește periodicele „Cibinium” și „Studii și comunicări (de etnologie)” le considera „anuar care situează Sibiul în primul eșalon al publicațiilor de profil din România” („Tribuna Sibiului”, 14 sept. 1983). Studiul *Printre două părăuțe...*, redactat în acei ani, pornește de la volumul *Cântecul miresei* de I. Albescu și a fost prezentat la Sibiu, în 1983. Semnele de simpatie și prețuire față de Sibiu au continuat, legăturile umane și spirituale nu s-au întrerupt niciodată, astfel că la susținerea tezei de doctorat m-a onorat cu un referat măgulitor, iar mai târziu m-a cooptat în câteva din comisiile de doctorat pe care le conducea.

Rezumat

În mod surprinzător, numele profesorului este strâns legat de începuturile studenției clujene, unde prin intermediul lui Dumitru Pop, glasul universitarului bucureștean se făcea auzit, iar vocea seminarelor conduse de I. Șeulean afirma cu tărie că profesorul este întemeietorul școlii etnologice românești. Însă așa cum centrul clujean racorda studenții cu mediul gândirii lui Pop, acesta din urmă prin articolele sale crea o punte de legătură cu școala de lingvistică structuralistă franceză.

Contactul cu Mihai Pop însă se prelungește și după anii studenției prin participarea acestuia constantă la manifestările etnologice din cadrul festivalului sibian Cibinun sau la întâlniri Asociației folcloriștilor și etnografilor din județul Sibiu.

Tripla ipostază a lui Mihai Pop – profesor universitar, director al Institutului de etnografie și Folclor și redactor responsabil al Revistei de Etnografie și Folclor – i-a permis profesorului nu numai prezența pe orizontală, el reprezentând și un factor coagulant pe verticala generațiilor.

Abstract

Surprisingly, the professor's name is closely related to my early university years in Cluj where through Dumitru Pop the voice of the Bucharest professor was heard. At the same time, within his seminars, Șeulean strongly stated that the professor is the founder of the Romanian ethnology school. Yet, the same way as Cluj put its students through Pop's way of thinking, Pop himself enabled by his studies to contact with the French structural linguistics school.

Furthermore the contact with Pop is prolonged after the university years by his constant participation at the ethnological meetings at the Cibinun – the Sibiu festival – and at the Association of Ethnologists and Folklorists from Sibiu County.

Pop's triple position – as a university professor, as director at The Institute of Ethnography and Folklore, and as chief-editor of Revista de etnografie și folclor - enable the professor's presence not only in different places but also vertically since he represented the generation connector.